

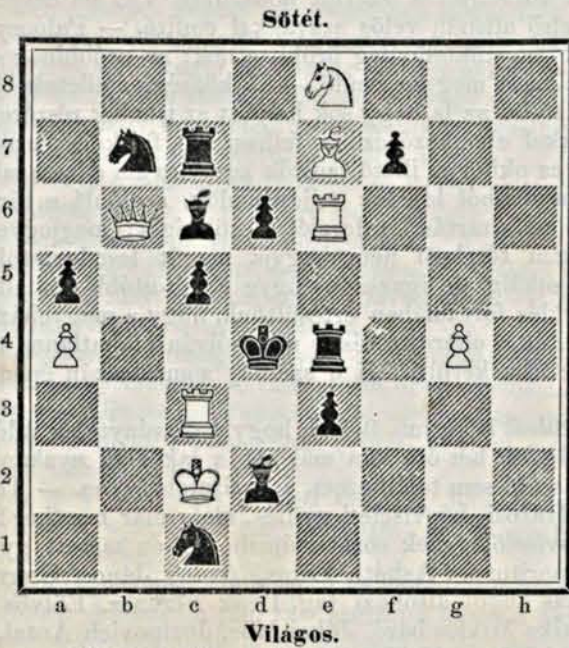
+ (Blondin), a híres amerikai kötéláncos jelenleg Londonban van, s a kristálpalotában hajmeresztő ugrándozásaival mulattatja, illetőleg rémitgeti a közönséget. Talán csak nem falábakon jött át Blondin mester a tengeren?

+ (A kalocsai hölgyek) Csengery Imrénék az alsóházban a magyar hölgyekről tett nyilatkozataért, számos névaláírással ellátott megtisztelő iratot intéztek a nevezett képviselőhöz.

— (Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez mult héten beküldetett:

SAKKJÁTÉK.

77-ik sz. feladvány. — Engel Imrétől (Pesten).

A 72-ik sz. feladvány megfejtése. (Willmers Rudolftól.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1) B e 7 - e 3	K d 5 - d 4 A)	1)	K d 5 - d 6 :
2) V b 8 - b 3	e 4 - b 3 :	2) B e 3 - e 5	e 6 - e 5
3) F d 3 - a 6	K d 4 - e 3 :	3) F d 3 - e 4	tetszés szerint.
4) F d 6 - e 5 †		4) V b 8 - f 8 †	

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — *Lessen:* báró Meszina István. — *Pesten:* Cselkó György. — *B.-Ujvárosban:* Kovács Lajos. — *Parabutyban:* Róthfeld József. — *Kis-Kőrösön:* Csémiczky Károly. — *Bécsben:* Gold Samu. — *Léván:* Ehmann Ferencz. — *Balaton-Bogláron:* Bírány Herminia.

Rövid értesítések. B.-B.: B. H. A. kis eltérést nem vettük tekintetbe. — *Parabuty R. J.* A jó szándék nálunk nem hiányzott. Az új feladványt köszönettel vettük.

Színházi napló.

Péntek, jun. 7. „Annyal és Daemon.“ Vigjáték 3 felv. Ezt követte: „Eljegyzés lámpafénynél.“ Operette 1 felv. *Offenbach*tól. A czimzerep Prielle Kornélia bravorszerepe, melyben művészi tehetségének kitünő jeleit adja. Mint annyal jelesebb-e ő, vagy mint daemon, valóban nehéz volna elhatározni. Sok kihívás és tapsban részesült. A vigjáték után „Eljegyzés a lámpafénynél“ következett, mely a színházi közönségnek még folyvást kedvencz kis operettje. Előadása igen jó volt. A kifogyhatlan kedélyű Szerdahelyi megint egy pár korszerű rögtönzéssel állt elő, a lóversenyről mondván ékes kadenciákat.

Szombat, jun. 8. „Don Juan, vagy: a közsobor-vendég.“ Opera 2 relv. *Irta Mozart.* Örömmel jegyezzük meg, hogy e nehéz opera, bár nagy ritkán kerül színrre, ezúttal igen kielégítőleg adatott elő.

Vasárnap, jun. 9. „A csikós.“ Eredeti népszínmű 3 szakaszban. *Irta Szépliget.* Az előadás valamint ma, úgy a lóverseny két másik napján, esti 7 1/2 órakor vette kezdetét. Vajjon nem volna-e jó, nyáron át mindig ilyenkor kezdeni? — Némethy György és a népszínmű-énekesnői szerepekre szerződött Bognár Vilma ma igen jókedvűen mondták el szép népdalaikat.

Hétfő, jun. 10. „A toll hatalma!“ Vigjáték, *Schellingertől.* „Egy nő kinek elvei vannak.“ Vigjáték, *Dobsa Lajostól.* A mai előadásnak, mely pedig elég jól ment, nagyon kis közönsége volt, valószínűleg a folyvást szakadó zápor miatt.

Kedd, jun. 11. „Bánk bán.“ Eredeti opera 3 felv. *Erkel Ferencztől.*

Szerda, jun. 12. „Essek gróf.“ Szomorujáték 5 felv.

Csütörtök, jun. 13. „Észak csillaga.“ Opera 3 felv. *Meyerbeertől.*

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomatja **Landerer és Heckenast,** egyetem-utca 4. szám alatt Pesten 1861.

Farkas Ignác elmebeteg számára: V.-Hidvégről többen Samay István által 6 ft. (E czélra eddig beküldetett összesen 253 ft 82 kr.)

A v.-hidvégi adakozók: Jäger István 50 kr, Sticz Mihály 50 kr, Szakály János ifj. 50 kr, Koller András 20 kr, Gerecsér János 1 ft, Redl József 10 kr, Pongrácz József magyar huszár 20 kr, Szentgyörgyi Péter 1 ft, Krazsof Kajetán 1 ft, Samay István gyűjtő 1 ft. Összesen 6 ft.

Gróf Széchenyi emléksobrára: Margittáról (Bihar) többen Horváth József által 24 ft; — mely összeghez Margitta község 10 ft, Kallós Mór 1 ft, a kalapos-czéh 3 ft 80 kr, a csizmadia-czéh 5 ft, a fazekas-czéh 3 ft, Horvát József, 1 ftal járult. (E czélra eddig beküldetett összesen: 1536 ft 90 kr.)

Szerkesztői mondanivaló.

5667. **Alsó-Szuzha.** M. J. Minap kifeleltünk egy pontot. Deák Ferencz beszédét illetőleg, melyet a V. U.-ban ígértünk közölni, egy kis felvilágosítással tartozunk. Társalapunk, a P. U., melyben a politikai illett tárgyakat adjuk, mindig szerdán jelenik meg. Az első megállapodás szerint Deák F. **csütörtökön** akarta elmondani indítványát, — olvasóinknak tehát egy egész hétig kellett volna várni e remek beszédre. Azért ígértük akkor (szerdán), hogy kivételképen ezúttal a V. U. mellett fogjuk szétküldeni Deák beszédét. Azonban közbejött gr. Teleki szomorú halála, csütörtökön **hétfőre** lón halaszta az országos tárgy vitatása. Így történt, hogy mellékletet a V. U.-hoz nem adhattunk, hanem adtuk Deák Ferencz beszédét a legközelebbi szerdán, mint rendesen szoktuk, a P. U.-ban — egész terjedelmében. Ezt ön ugyis bírja. Ismételnünk kell, hogy a két lap egymást egészíti ki, s a mit az egyikben közzétettünk, a másikban nem ismételtetjük. Ezt jó volna azoknak megszogni, kik hol az egyik, hol a másik lapunkra fizetnek elő s kívánják, hogy bizonyos tudósítások hol az egyik, hol a másik lapban jelenjenek meg. A szerkesztés ugy hazsa magával, hogy az ily megkülönböztetésekre, legjobb akarat mellett sem fordíthatunk elég figyelmet. Legjobb annál fogva, mind a két lapot tartani.

5668. **N.-Varad.** O. gyógyszerész urnak. A hitelesített nyugtámasolatot, kívánata szerint, átküldtük Török János urnak, mint a Széchenyi-Album egyik szerkesztőjének.

5669. **N.-Varad.** I. S. Igérete szerint elvárjuk az ígért rajzot. A dolog nem sürgetős.

5670. **Homonna.** M. V. Köszönettel vettük a szép rajzot s derék leírást. Nem akarunk soká késmi a közléssel.

5671. **Kapucs György.** Egy kis költői emelkedettséggel s nagyobb versirői szabotossággal kellene az ily historiai eseményt megénekelni. Igy nagyon emlékeztet a ponyva-irodalom Kádár Ferencz íze siralmas történeteire.

5672. **Kolozsvár.** Egy öreg szokely. Bár ugy volna, a mint ön hiszi; de fájdalom, a szomorú való kizár minden okoskodást.

5673. **Dalok dala.** Több erő és lélek kellene annak megírásához.

5674. **Buda.** P. K. Meltányoljuk ön nemes szándékát. A könyv kiadására nézve a pesti kiadók valamelyikkel kellene önnek magát érintkezésbe tenni. Nyomdánk román betűkkel felszerelve nincs.

5675. **Parabuty.** R. J. A kiadóhivatalhoz csupán a V. U.-ra érkezett megrendelés.

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			kelet	nyug.		kelet	nyug.
Május		Junius (ó)		ó. p. ó. p.	Tham.	ó. p. ó. p.	
16 Vasár.	F4 Ján. Fer.	F3 Just.	4 A 6 Metr.	4 4	7 56 8	0 51 * 0	
17 Hétfő	Adolf ap.	Rainer	5 Dorotheus	4 4	7 57 9	2 11 0 5	
18 Kedd	Marcellian	Marina	6 Visarion	4 4	7 57 10	3 36 0 29	
19 Szerda	Gyárf. Prot.	Gyárfás	7 Theodot.	4 4	7 57 11	Amália	4 55 0 59
20 Csütör.	Silverius p.	Flór.	8 Theod.	4 4	7 58 12		6 13 1 36
21 Péntek	Alajos hitv.	Alajos	9 Alexius	4 4	7 58 13	Anna	7 21 2 24
22 Szomb.	Kriszt. Paul.	Ákos. Al	10 Timoth.	4 5	7 58 14	40. S.	8 17 3 25

Holdnegyed: ☾ Holdtölte 22-én 3óra 39 perczkor délután.

TARTALOM.

Deák Ferencz (árczép). — Csokonai Vitéz Mihály emlékezete. *Bihari Péter.* — Gül-Baba, a budai török sirboltban eltemetett mohamedán szent. *Vámbery Armin.* — A schwarzzenbergi hidegvíz-gyógyintézet (képpel). — A növények illata. *Halmágyi Sándor.* — **Tarház:** A szántó-magyarai melegforrás. *Lózerth.* — Teleki-gyászünnepek. — Kimutatása a Petőfi-szoborra alólírottául begyűlt összegeknek. — Irodalom és művészet. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Balcsetek, elemi csapások. — Közlekedés. — Mi újság? — Sakkjáték. — Színházi napló. — Szerkesztői mondanivaló. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő **Pákh Albert:** (lak. magyar-utca 1. sz.)

Az 1862-diki ORSZÁGOS NAPTÁR

már sajtó alatt van. — Hazafui bizalommal kérjük alkotmányos megyeink t. cz. jegyzőit, városaink tisztviselőit, úgy a t. jószágigazgató urakat, miszerint a tisztí czimlárt, kik még benem küldték volna, folyó junius hó 30-ig beküldeni sziveskedjenek.

Az „Országos Naptár“ irodójának, Pest, egyetem-utca 4. sz.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/2 iven jelenik meg. **Előfizetési díj** Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a **Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újjében.** A Vasárnapi Ujság a **Politikai Ujdonságok** nélkül félre 10 ft., évnegyedre 5 ft. újjében. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 3. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Debreczeni honvéd-siremlék terve.

Megígértük, hogy megismertetjük olvasóinkkal azon emléket, melylyel Debreczen város lelkes közönsége a város határában elesett honvédtisztró sirját az utókor számára megörökíteni szándékozik. — Azon helyzetben vagyunk, hogy ígérletünket most bevalthatjuk.

Ismételnünk kell röviden az e sir történetére vonatkozó adatokat. (Lásd bővebben V. U. f. é. 7. sz.) A Debreczenből Hosszú-Pályi felé vezető útról balra, a debreczeni erdőszeg elején áll egy domboesco, melyről soha sem hiányzik a koszoru, az arra járó ószig friss virágokat vagy leg-alább zöld galyakat hintnek rája, mert az — egy honvéd sirja. E vitéz hazánkfa, Zarka huszárcapitány volt, ki 1849. aug. 2-án a debreczeni csatában, hol a nagy orosz hadsereg Nagy Sándor csekély csapatával összeitközött, cserkeszektől s kozákoktól üldözötve s lándsáiktól átfurva, itt rogyott össze s hunyt el. Az erdőcsöszök, kik elestét látták, sirt ástak számára s Szabó József debreczeni lakos által hozott koporsóba tevén tetemeit, itt tették örök nyugalomra az anyaföld kebelébe, a lombos fák árnya alá.

Az erdei magános sir azóta a nép kegyeletes ápolásának kedvencz tárgyává vált. Söt mióta a harcmezőn elesett testvéreink iránti kegyelet, a mai mozgalmasabb napokban szabadabban nyilatkozhatik, néhány lelkesebbek maradandóbb emlékről is gondoskodának. Összejöttek, adakoztak; e czélra hangversenyeket, műelőadásokat rendeztek, s midőn már kellő összegről rendelkeztek, igénybevették a képzőművészetnek idővel, enyészettel daczoló hatalmát. A debreczeni bizottmány felszólítására **Marsalkó János**, pesti szobrász egy tervet készített, melynek elfogadása közel kilátásba van helyezve.

Marsalkó siremlék-tervének másolatát itt közöljük, s bár rajzunk csak tökéletlenül adja vissza az eredeti minta részleteinek szabotosságát, úgy hiszszük, olvasóink e rajz látása után is be fogják ismerni, hogy ez emléktervben gondolat van s egész összealkotásában nagyon oda fog illeni egy erdőszéli honvédsir díszítésére.

Szikladarabokból álló talapzaton nyugszik egy kifáradt, harcban kimerült oroszlán, erőteljes karmaival őrizven a nemzeti czimert és háromszíni zászlót, legföltettebb kincseit. Sörénye leomlott, szemének fénye kihalt, de a szobrász gyaníttatja, hogy ez oroszlán csak tetszhalálban van, s él és élni fog, bár most merev és mozdulatlan. Az oroszlán alatt, mohal körülrakott kőtáblán lesz az elhunytat s a csata napját magyarázó felirat. (A szobrász, midőn mintáját készíté, nem tudván a felirat megállapított szavait, ideiglenesen ama latin szavakat választá: „Pro Patria caeso!“ — A hazáért elesettnek —, mi azonban illő magyar felírással fog felszereltetni.) — E siremlék gipszmintája egy idő óta a debreczeni

kaszinó teremében van kiállítva, s mint halljuk, ott kellő méltánylatban részesült. Még csak annyit említnék meg, hogy a mű tervezője, Marsalkó szobrász hazánkfa, legközelebb számos historiai szoborművel gazdagította gróf Nádasdy Lipót pesti palotáját, s számos bibliai tárgyú szobrot készített a kassai régi székesegyház új tervezeti, kiegészítési építéséhez. Az ő régibb művei közé tartozik többi között a budapesti lánchídát díszítő 4 óriási oroszlán is.

A debreczeni honvédemlék a jó hírben álló sóskuti kőből lesz faragva s mintegy 400 mázsányi súlylyal fog birni.

A kiállítási költség körülbelül 1300—1400 forintra van számítva.

DEBRECZENI HONVÉD-SIREMLÉK TERVE.

Hármas párviadal.

(Ó-kori történeti kép.)

Megújítani kívánjuk a feledhetlen eseményt, mely mindannyiszor megragadja lelkünket, valahányszor elbeszéltek vagy újra leiratik. — A fiatal római birodalom királyi pálczája, a Quirin dárdája, a Márs kardja, a Tullus Hostilius kezében villog és ragyog, az Ancilia paizsok a Capitolium rejtekében őriztetnek.

Nyolczvan év vonult el derében és boruban a római állam fölöött; — Krisztus 673 év multán megszületett, midőn a Horatiusok és Curriatiusok **hármas párviadala** megküzdött, dicsőségére mának, fájdmára az albáni népnek.

A Márs táncos és a Kybele dühönc papjai már celluláikba vonultak; a *tarpéji* hegyen már fölemelkedett a tavaszi hecatombe füste, — az áldozatot a Pontifex Maximus rendezte; — a Pópák és Victimáriusok megtörölgették késeiket és megmosogatták áldozatólő sulykaikat, nem veendő azokat elő egy évig, míg Róma építésének napja, április 21-dike ismét elő nem kerül. A Larentia fiatal papjai, buzgó népek csoportjától kísértetve, már beszélték a természet reménygazdag gyermekeit, a buzavetéseket; — a Pán és Páles hívei zsenge bárányt és kismalacot áldoztak Istenöknek, kik nyájaira s azok edelére ügyelnek nyaratszaka, őszön és télen át.

Róma népe nyugton várja a kalászos nyarat s a kövér aratást. Csak Tullus Hostilius, a harcvágyas király, nem nyughatik; rágiá tépi máját a mindig éber ölyv, a nyughatatlanság! — Királyszelek több népek és nemzetségek összehangzó akarataival s nagy tekintélyű Patriciusok unszolására, — a Senatus helyesléssel, már két éve, hogy elfoglalta; — a történelem egyik lapjára Clio, a két éves fejedelmnek csak nevét jegyezte fel, neve alatt a lap, üresen áll.

A hirsomjas király egybegyűjti fővezéreit, egytől egyig azon hősök jeles fiait, kik a Romulus iskolájában tanulták a kardot forgatni s a dárdát villogtatni.

„Elpuhulunk — ugymond, — dudva terem a földben, melynek kebeléről borostyánt és babért kellene szednünk — vitéz pályatársak! — halántékainkra! — Romulus megalapította s a hírszárnyára emelte a birodalmat; — elődöm Numa, rendberakott mindent a templomokban és tanácstermekben! . . . tenni, nekünk is tenni kell valamit. . . Nem valamit! . . . sokat, nagy dolgokat kell véghezvinnünk, hogy én Róma királya, — ti Róma katonáinak hirtől magasztalt nevét kiérdemelhessük; — tovább kell haladnunk a törött uton, sőt új utakat kell törnünk; — terjesztenünk kell a birodalom határait, terjesztenünk körötte a fényt, mely már most is sok birodalom tulragyog. Dicsőkké tett ugyan bennünket eddig: elé is a pártatlan győzelem, melyet együtt nyertünk a *Sabinok* felett; — de, mint király — még mitsem tehettem. — Tennünk kell! Több győzelmet fogunk vívni mint Romulus, — gazdagabbá kell a várost emelni mint Pompilius! . . . Ez az én akaratom! — ennek teljesedni kell! . . . A Janus templomát a Pater Patratus zárassa be!”

Tisztelettel nyilvánítá helyeslését a hadinép, parancsnoka és szigorú királya előadására; — a Márs mezején vörös lóbogó tüzetett a sas és manipulus fölül, a Pater Patratus a Janus templomát bezáratta s egész Róma férfinépe sagumot — hadi tógát — öltött, levetvén a földet söprő talárt a primipilus vezér parancsára.

Jogtalan háborút Róma, — mely Thémisnek még az Isteneket is alárendelte és Astraeát mind otthon, mind a háboruban buzgóban tisztelte — soha nem kezdett, mielőtt rendezett államformába, törvények korlátai közé terelgetett — különben rendetlen esőselekből összetoborzott ősi népe; — jogtalan háborút kezdeni, már Tullus Hostilius alatt tilták a törvény és vallás szent czikkje. Be kelle várni az időt, melyben esemény merülend fel, mely ok lehet rendes háborúra. Az ok előtermett. Sokkal előbb, mint várható vala.

Az albánok fékvesztett fiatalai, kivált a pásztorfajból, kicsaptak tavasz végén, midőn a növényvilág fölserdült magzatai a leg-gazdagabb aratás reményét hímálák sugárszlopaikon — a római termékeny mezőkre s ott gazdájuk csataménein és saját pásztorgebéiken esatagolva, kiméletlenül dulák a vetéseket és seregenkint hajták el a kövér barmok legelő nyájait. A római cselédnép sem maradt ugyan adós az albánoknak; — de ez a tanács tudtán és akaratán kívül történvén, Tullus röviden nyilvánította határozott akaratát, melyszerint: ha a rablott barmok, addig, míg a klepsydra (vizóra) hatszor alácsépeget, vissza nem hozatnak, a károk meg nem térítettnek: katonáival fog magának — mint a jog öréneke — és a városnak — melynek ő legelső s leghivebb szolgája — eleget tétetni.

Az idő rövidre volt vonva, . . . a parancsossal határos kívánat nem teljesíthető. — A *Tuba* és *Lituus* megfúvatott! A két sereg szemközt áll egymással.

Tullus népe — maga a király is — égett a harcvágytól. A győzelemszomjas albáni nép, szintén nem óhajtá a kibékülést. — Csak az albáni fővezér kívánta kimélni (Isten áldja meg a porait is!) a honfiak véréit. Előhordá az albáni nép vitéz dolga; — főlemegető királya — *Cluilius* — tévedését, lágyágát, mely e háborúra okot szolgáltatott. — Megindulva nyilvánítá aggodalmát, mely akkor

szállotta meg lelkét, midőn két vérrokon nemzet vitézeit látta egymás ellen gyilkos szándokkal közeledni; . . . s hogy emberszeretetére a koronát föltegye, ajánlatba hozá: gondolkoznok eszközökről és módokról, melyek által és melyek mellett, ha ömleni kell, — minél kevesebb vér csorogjon a földre, melynek kebelében *őseik, egymás szomszédságában csendesen nyugszanak a harcok után, melyeket honukért lelkesedve, közakarattal és erővel vívtanak.*

Hostiliust, ki a hősök iránt — mint született hős — igaz tiszteletet és kegyeletet ápoló kemény szívében s ingatlan lelkében — az utolsó szavak gondolkodásba meríték; — szótlannal nézett végig a hősök sorain, teleöntvén azok lelkét — kihívó tekintetével, a harez hó tüzével; . . . de a gondolatokba sülyedt vezér arcz- s homlokredőit megtekintve: szótlannal állottak a *Velitesek*, az első és második sor dárdszorító férfjai; csak a *Triariusok* dörmögtek egy két rövid szót, melyekből kitűnt, mikép: a kezdet nines inyök kedvük szerint a vén katonáknak, kiknek jelszava volt: „ellenséget életben nem hagyini” — „élve ellenség kezébe nem esni.”

Néma csend ünnepe a két tábor felett! — A kiűrtöök leoldák immár *Tubáikat* és *Lituusokat*; — nedvesíték szakál- és bajszatlan ajkukat, fuvni készülvén a hazatérő dalt, mely sem vig, sem szomorú nem leend.

A római lovagok vezére (magister equitum) kérdő pillanatot vet a merengő királyra.

Hostilius beszédes arczán látszik, mintha ajkai nyilatkozni készülnének.

Mielőtt azonban a szó ajkáról elröpül: mintegy varázsütésre kiáll taborából három testvér — a *három Horatius*; — az albánok seregéből ugyanazon perczen a *három Curiatius*.

„Legyen elég hat ember életvére, letörlelni Rómáról és Albániáról a szennyet, mely rá akkor tapadt, midőn a két állam népe, jogtalanságot követett el egymás ellenében s a két város ellen, mely mindenik deli hősök s vitézek hazája” — szóla a Horatiusok legidősbike; — és kardot rántva inte vezéreinek . . . Az öt elszánt hős, a szót, szótlannal követte! — A két tábor népe kiáltotta: „*Mars vigila!* — *Mars propitius esto!* — *Mars sospita!*“

A hat hazafi homlokán az önbecsézet, arczán a honszerlem, szemében a remény lángja él, ég és lobog. — Egyszerre hagyja üresen hat ragyogó szablya érzüvelyét, — hat rövid tör lóg alá vörös zsinóron, melyek mindegyikét a Flamen Martialis szentelte meg — mindegyik hős kardhüvelyével; — a durva markolatu rövid tör azt jelenti, mikép: a legszerencsétlenebb esetben, ki-ki maga fogja éltét kioltani, de foglyaul senki nem fog esni ellenének.

Mielőtt harcra ereszkednének, a két tábor fővezére *alkura lép*, s nyilvánítja, mikép: *azon táboré a győzelem, melynek hősei, vagy hőseinek egyike életben hagyja el a küzdőhomokot, — kik az ellenfél bajnokait hős karokkal öltik vagy gyengítik el . . . E volt legelső hadalku Rómában, mire emberek emlékeznek.*

Marcus Valerius — római hadbíró — ki a Horatiusok jobbján állott, madársebesen lovogott királyához Tullushoz és szokott ünneplésséggel kérte urától:

„Akarod-e király, — királya Quirin hösnépének, hadalkura lépnek Cluili király békebirájával?”

„Az alkut akarom”, szóla Hostilius magasztos önérettel.

Akkor a Pater Patratus szentelt sulykot ragad oltártűzőn megfűstölt kezébe s fehérre mosott malacot hozat a Pontifex ak-lából; rövid hadmentéje újat fölygürve ekkép szókol: „Halld meg, Jupiter, — védistene a római népek — és nagygyá növekedő új birodalomnak! halld te is, béke- és hadbírája az albáni harcra kész seregnek! halld meg te is Albánok nemzet! — A békepon-toktól, a római hadsereg, sem áltanás, sem hitszegés útján, egy körömszélességnyre sem fog eltérni. — És ha áltanás vagy ármány útján a frigyét fölbonthat: — úgy verd agyon istenek atyja, Jupiter Feretri! Róma népének mindegyikét, mint én, most, e szentelt fiatal sörtést agyonujtom! és oly hatalmasan sujts agyon mindnyájunkat, a mint teheted, a mennyire tőled telik.”

A két tábor nekibiztatta hőseit. Rivalgani kezdett a hadi kürt, dél és észak felől. Szent tűz, — a honszeretet lobogó lángja bíborlott a hősök kellemes arczain.

Összecsendültek a fényes fegyverek. A harcszerető ifjak elhánták pajzsait; — a szerencsét kardjakra bizták.

Félőrai útát haladt a ragyogó nap a szótlannal bámuló iker-tábor fölött! — Szakadt a veríték a hű küzdők bíborarczairól; — csorog a piros vér mindegyiknek szentelt pallosáról!

Két Horatius arczrözsái hervadoznak . . . hulladoznak! — lábai tántorognak!

A klepsydra a harmadik óranegyedet is lecsépegte!

Két Horatius elaléltan, vérhagyottan porba rogy! — kezét, hidegülő jobbát nyújtja mindegyik hű testvére fel . . . végre reszkető kezeit imára kulcsolva, vérrokonuk fegyverére győzelmet, honukra boldogságot és szabadságot imádkozva mindketten örökre elalszanak . . . Meghaltak!

Szünetet kér a szomorú fivér zaklató elleneitől; — elhunyt testvérei eltorzított képét eltakarja, . . . a vérhobot letörli kardjával — melyen még csorba nines, — a verítékét arczáról, melyen még seb nem ejtethetett.

Az albáni hősöknek még mindhárom harczképes, bár mindegyik teste sérült s vérpataktól ázik.

Horatius egyedül maradt szentelt pallosával s ép testéne fáradt izmaival.

Minden maradékerejüket egy pontra irányzák Cluili vitézei, — mindhármuk aczélya Horatius szíverét keresi!

Tullus Hostilius arczmain a száalom és kételkedés vonalai örvénylenek: — vasmarka, kardja aczélmakolatát szorongatja! — De hirtelen mosolyra derül a hős sereg királya. — Most az egyedül maradt római dalia, eszélyes fogással megmutatta, mikép ő is tudja valódi értelmét a „*divide: vinces*” — latin bölcsmondatnak. — Sebes léptekkel hátrál zaklatói elől: azok erejük maradékát összeszedve, üldözőbe veszik az ügyes bajnokot. És midőn a *leg-épebb* és erősebb albáni villogtatta közelében vértől tapadó, homályos aczélát: azt egy kiszámított hatalmas csapással, fővényre teríti; — tántorogva halad el megdicsőített fivére mellett a *második Curiatius*; — és testvére halálát megboszulandó, megrohanja Tullus katonáját s azon csekély sebet ejtve, második csapáshoz készül. A böszdühű oroslán, megérezve arczán forró vérét alapatakzani, mely életében legelső sebéből csorog, — hősöz méltó halállal öle el Cluilius második vitézét; — szívét dőfé át szablyája hegyével! — Az utolsó Curiatius szédelegve, fáradtan lépett a végső csatára . . . s midőn halálos csapást intéz bator ellenére: annak jól irányzott kardfokától agyonütve porba hullt s kardja hegye által, nyaka csigáján át földhöz lön szegezve!

Hálaének emelkedett Jupiterhez Tullus táborából.

Az albánok vezére, — Marcus Valeriusnak, a római Pater Patratusnak nyujtá át Cluilius királyi palczáját.

A két elhunyt Horatius kardját Tullus vette át, letendő azokat, gázsa jelűl a Libitina oltárára!

A három elvérzett Curiatius szablyája — győzelmi jelül — Horatius előtt vitetik a Capitolium felé. — Ki azokat a *Jupiter Salutor* templomába helyezé.

A hősök hőse, a győző Horatius nem élvezheté az örömet, melyet neki a hármas dicsőség nyujta egy rövid óra alatt!

Testvérhuga, a római leányok legszebbike, talpig gázszban, rohant, aranyháját megtépve — eleje, midőn ő menne győzelem-ittasan a Porta Capena előtt; . . . s mint mindenéből kirabolt *a-a*, kéré, követelje tőle vissza jegyese életét, a kardja által elejtett leg-ifjabb Curiatiusét; — átkot szórt véres kardjára, melylyel kioltá az életet, mely előtte mennyen, földön, legkedvesebb vala!

A szitok és átkok hallatára önkéntelenül kirohant kardja hüvelyéből a fölháborodott lelkü fivérnek: — s mielőtt meggondolhatá, mit tesz, — ily szavak kíséretében: „*Vessz el! — távozz!* e hősvérrel szentelt földről éretlen ezáltal szerelmeddel; — menj általam megdicsőített jegyessed után! te! ki megfélekedhetél halott és élő testvéreidről, kik dicsően haltak el; megfélekedzel hazadról, melyért elhunytanak! . . . így vesszen el minden római nő, ha ellenségért hullatja könyeit!” — keresztüldöfte nővére szűz kebelét.

A testvérgyilkost a tanács halálra ítélte. — A Carnifex előáll ölszerszámaival, hóhérkötélével, fejszéjével, csomó-vesszejével. A Praetor kiküldé a törvényt — leiratván azt a tizenkét táblák egyikéről. A Préco szenthidegen hirdette ki az összetódult néptömeg előtt, Róma piacán a halálítéletet, — a piacon, melyen Horatius, győzelmi pompával vala három nap mulva átvonulandó.

A hősök apja, — a vén Horatius, a Mars és Quirin Flamenci kíséretében előáll: hosszu gázszöltöny födi roskadozó tagjait! — Megáll a bajnokok apja a sikátor mellett, melynek kijárója előtt, Tullus Hostilius a *Pila Horatiá* (Horázcz oszlopát) emeltette, s keblére ölelve a martalékat, melyet fia a Curiatiusokról szedett le

és hozott a városba győzelmei jutalmául s azt a látványra megindult nép előtt magasan fölartva, fiát balkarjára fűzve, így szókolokolt:

„Hát te nép! népe a dicső Quirinnak! kit épen most tombolva s örömrivalgva kísértél városodba a győzelem mezejéről, — nézhetné azt a vesztőfa alatt vérig vesszőzteni? s szolgámódra halálig kintatni? . . . Hisz azt az albánok — e fiu által megvert — serege sem nézhetné megindulás nélkül! . . . Hallgathatnátok azt, midőn a törvény főszolgája imigy parancsolna a rideg arczu poroszlónak: „*Menj Lictor! kösd össze a kezeidet, melyek a római nép dicsősége koszorujába ma három hervadhatlan babérlevelet tűztek!* Nem költöznek killeketek testetekből, midőn a gázszhírnök ajkairól ezt hallanátok: „*Menj szolgál! kösd be szemét Róma megsabadító-jának; — kösd fel a vesztőfá a*, vagy itt benn a *kőfalak között*, hol a diadaloszlopot és a gazdag zsákmányt szemlélhetik, — vagy a *kőfalon kívül*, hol a honért elvérzett halottak, a boldog Curiatiusok hült tetemei nyugszanak! — Hová is tudnátok, gyalázatának közepette is dicső gyermekemet vesztőhelyre vinni, hol az ő tündöklő tetete, az aljas büntetés és meggyaláztatás föllegeit át ne sugáranak?”

A nép az apa szavára — kinek egy napon három gyermeke esett áldozatául az enyészett angyalának s kinek egyetlen gyermekét is halálra ítélte a törvény szigora — megindult; s a törvény-öröi előtt előbb alázatosan esdeklét, később fenyegetve követelte életét a hősnek, ki *Róma becsületét egymaga menté meg s ki oly sok hazafivért kimélt meg önfeláldozásával.*

A tanács néhány talentumnyi bírságra változtatta halálítéletét a testvérgyilkosnak.

Az albáni nép, Róma igájába hajtá kemény nyakát, s mint ugyanazon állam polgárai vivének emlékezetes hadat a Véji-beli törhetlen hősökre!

Beh jó lenne, beh szép lenne, ha ma is ily kevés vér árán vásárolhatná össze egy harcz- és igazságszerető fejedelem az összteremtett hősnépek ezreit! — mint tévé azt Tullus Hostilius!*)

Bartók Gábor.

Otto, Apor várában.**)

A szárnyas ajtó telenylik:
Otto Aporrall szemben áll:
„Hozzad jöttem, nemes vezér,
Mint fölmentelt magyar király.”

„A két ország ha összegyül
Rákosnak szent határra,
Magyar királyt csak ott terem
A nemzet összes szózata.

„Tudom: hős-vérből származál.
Bennem is Árpád-vér pezseg,
Anyám Béla leánya volt,
Fogjunk tehát együtt kezét.

„Téged egy zugpárt hozza be,
Mely a nemzetben semmi sem,
S az elorzott szent korona
Törvénytelen áll fejedén.

„Hatalmad országokra szól,
Néped Atilla fajzata
A székely, hogyha harcra száll,
Az Isten tüzes ostora . . .

„Az én hatalmam nagy ugyan,
De mert hazámnak hódolok,
Ha megszegtem törvényeit,
Egy nádszálnál gyengébb vagyok!

„Én lányodat nőül veszem,
Olvadjon össze érdeklünk,
S Csak Mátét így a pártütőt
Könnyű baj lesz megdöntönlünk.”

„És jól tudod, mindkét haza
Közös törvényt tón a felett:
Hogy idegen fajból király
Magyarországon nem lehet!

— „Megtisztellek, nemes vezér,
Mert királynak nem mondalak:
Nem kennek fel magyar királyt
E szent jelek magukra csak.

„Megtisztellek, nemes vezér,
De e közös törvény nyomán:
Le kell, hogy tartóztassalak,
Mint bitortót a két hazán!” . . .

Szólt: és a szent jelvényeket
Ottórol egyig elszedé,
S várában mint bitor királyt,
Nehéz fogságra téteté.

Medgyes Lajos.

Az állatok, mint jelképek.

Az állatok képes jelentését a legrégibb időkig fölvihetni. A persáknál a főangyalok, angyalok és szellemek állatok által jelképezettek. Valamint Ahrimánnal és éji lényével Ormuzd és az ő jó szellemei valának ellentétben, hasonló állást vettek föl a hasznos és kártékony állatok a persá hitregébenban.

*) Kutfó: Lívius. B. G.

**) „Apor László” ezimű nagy költői beszélyemből. — M.

Az egyiptomiaknál szintén rendén volt a jelképes állattiszteltet, de a jelkép alapjául nem az állatok tulajdonai vétettek, hanem azoknak csillagászati jelentése volt irányadó. A földi állatvilág mintegy viszfénye volt az égi állatoknak, a csillagzatoknak stb. az egyiptomi hitregetanban, s innen lett aztán, hogy ámbár a juh gyapja miatt tisztátlannak tartották, mégis a thébai Jupiternek kost áldoztak, ha a nap a kosjegyre lépett. A pusztulás elve, Typhon, mely a disznóban és krokodilusban nyilatkozik, igazolja az ezen állatok iránt mutatott tiszteletet, s ezen okból a Typhon elemében, a vízben élő halakat az egyiptomiak megvetették, egyedüli kivételével az angolnának, mely alakával a kigyóhoz hasonlított. Az utóbbiak ugyanis évenkénti vedlésök (vetkezésök) által a megifjulás jelképezvén, nagy tiszteletben részesültek. Cicero azonban más értelemben volt, amennyiben ő azt állítja, hogy az egyiptomiak egyetlen állatot sem tartottak szentnek, melynek hasznát nem vették, mi a kigyó- és rovarfaló ibiszre, a bikára és téhénre igen alkalmazható, de nem a macskára, melynek halálos ellene, a cziczvány szintén, tiszteletben állott, s nem az oroslánra, kigyóra és bogarakra, melyek hasznát nehezen lehetne megmutatni. — Meg kell itt azonban jegyezni, hogy az egyiptomiak oly állatok iránt is mutatnak tiszteletet, melyek sem nem használtak, sem a csillagokkal összekötésben nem álltak, hanem ezeknek tisztelete Indiából szivárgott át Egyiptomba, anélkül, hogy annak különös oka lett volna. — Ez áll az oroslánról, mely Egyiptomban bizonyosan nem találtatott, de az indusoknál a macskával együtt tiszteltetett.

A görögök- és rómaiaknál is találunk nyomaira az ilyen képes jelentéseknek, melyek bizonyos állatokra vonatkoztak. A hangyák például sokszor halált jósoltak, s a méhek, melyek a pharzalusi csata előtt az oltárra szállottak, Pompejus megveretésének voltak hírnökei. Mindazáltal különösen a madarak voltak azok, melyeknek röpiülésére vagy evésére az ókor nagy súlyt fektetett, valószínűleg, mivel némely népek azokat az istenek tolmácsaiul tekintették, mint a kiknek közelében lebegnek. A honnan azok vagy szerencsét, vagy szerencsétlenséget jósoltak. Egyébként egy helyen ugyanazon madár szerencsét, másikon szerencsétlenséget is jelenthetett, mint például a bagoly, mely az athénelieknél jó előjel volt, máshol ellenben, mint nálunk is, annak kiáltása a vészhozó jelek közé tartozott.

Ilyen jósmadarak voltak a *sas*, *sólyom*, *hattyú* és *gém*, melyek általában szerencsét, a *keselyű*, *fecske*, *varjú*, *hólló*, *szarka*, melyek általában szerencsétlenséget jelentettek. Az *ilyv* majd szerencsét, majd szerencsétlenséget hozott, s a *kakas* kukorikolása mindenkor szerencsétlenségnek volt előjele.

Más jelentésben veendő az állatok, midőn azok a régi korban, mint városszalapítók ábrázoltatnak. Trója és Káthágó építésének egy téhén volt az oka, egy bika mutatta meg a helyet, hol Thébanak épülni kellett, egy koczadiszó jelölte ki lefekvése által a helyet, melyre Alba s egy nyul, hova Afrodizia vala építendő. A krétaiakat Apolló vezette egy delfin alakjában Pythóba, a szabinusiakat

egy harkály Picénumba, s egy galamb a khalciziakat Cyrenebe. Ilyen utasító madarakra az aztéki és germán hitregetanban, valamint a középkori zárdák történelmében is találunk.

Hogy azon állatok, melyeket bizonyos istenségeknek áldoztak, valóban ezeket ábrázolták, onnan tűnik ki, mivel az állatok belrészeiből és véréből jósoltak, s az utóbbit a hussal együtt elfogyasztották. Innen magyarázható ki az is, miért vitték a rudak és zászlók csucsain állatfejeket, ha csatába mentek. Azt hitték t. i. hogy az isten, melyet az állat ábrázolt, a sereg élén, maga is csatába megy. Innen eredt azon hír, hogy az istenek és hősök állatok emleim nevekkel fel, mint Romulus és Rémus a farkasén, a minthogy még ma is lehet állítólagos atyjokat, Mársot etruiai síredényeken farkasfejjel lerajzolva látni. Hasonló okból kapták a városok neveiket állatoktól, melyek a védistenek előtt szentek voltak, sőt egész tartományok is nevezettek tőlök, s híres római férfiak sem átalították neveiket megvetett állatoktól kölcsönözni, melyek azután családi czimereken és pénzekben is szerepeltek. — Ilyen állati jel-

képtant, a régi czeltáknál is találunk, hol a *tyúk* a termékenységet és ártatlanságot, a *kakas* az erőt képviselte. A régi poroszok jelesül, a *fehér lovat* becsülték jósereje miatt, az esztek a *medvét*, a lettek a *kigyót* és *varangyot* tisztelték, hol egyszersmind a *kakas*, *czinke* és *bagoly* is kellő tiszteletben részesült. A régi cseh népdalokban a hősök bikához és gémekekhez hasonlítottak, s a karvaly szent madárnak nevezetik.

A germán hitregetanban hasonló sokszor említettnek szent állatok. Legelől említettük a *lót*, melyet már Tacitus is olyanak ismert, aztán következik a *marha*, *kutya*, *szamár*, *kecske*, *kos*, *juh*, *gém*, *nyul*, *disznó*, *hiúz*, *medve*, *farkas* és *róka*, sőt a *macska* és *egér* is, a madarak közül a *sas*, *hólló*, *kakas*, *fecske*, *hattyú*, *harkály*, *daru*, *gólya*, *szarka*, *lúd*, *kacsa*, *varjú*, stb. továbbá a *kigyó* és *varangy*, az *angolna*, az *agancsár*, *cserebűly*, *légy*, *szunyog* és a *méh*.

Állattiszteltet találunk végre az amerikai indiánoknál. *Bagoly*, *hólló*, *harkály* jósmadaraik, a *pulykakakas* a harcvágyat, a *farkas*, *vadvival* és *medve* a himi természetős, a *nyul* a féltékenységet, a *teknősbéka* a világhordó erőt, a *fiashordó* a termékenyítő erőt jelzi stb.

Nem kell azonban hinni, hogy ezen rejtélyes állattiszteltet a régi pogány népeknél divatozott volna, sőt ellenkezőleg sehol nem fordul az gyakrabban elő, mint a középkorban. Sok egyházi atya az állatokat különböző erkölcsi tulajdonokkal ruházta fel, még pedig szentírásbeli helyekre való vonatkozással. Még nagyobb szerepet játszanak az állatok az ugynevezett látásokban, melyekkel az 5—14-ik századok olyannyira bővölködnek. Ezen iratokból kölcsönözték a művészek azon csodálatos állatalakokat, melyeket a középkor építményein látni van alkalmunk, s a melyeknek különböző érények és vétkek jelzésére kellett szolgálni. A keresztényi műjelképek, sokszor egyenesen a bibliából vétettek. Így azon képes ábrázolat, miszerint János evangelistának a sas, Máténak az angyal, Lukácsnak a bika, Márknak az oroslán sajátosságai tulajdonítottak, Ezékiel 1, 10, és János jelenetei 4, 6, 7-ből van véve, a kétféjű sas 1.

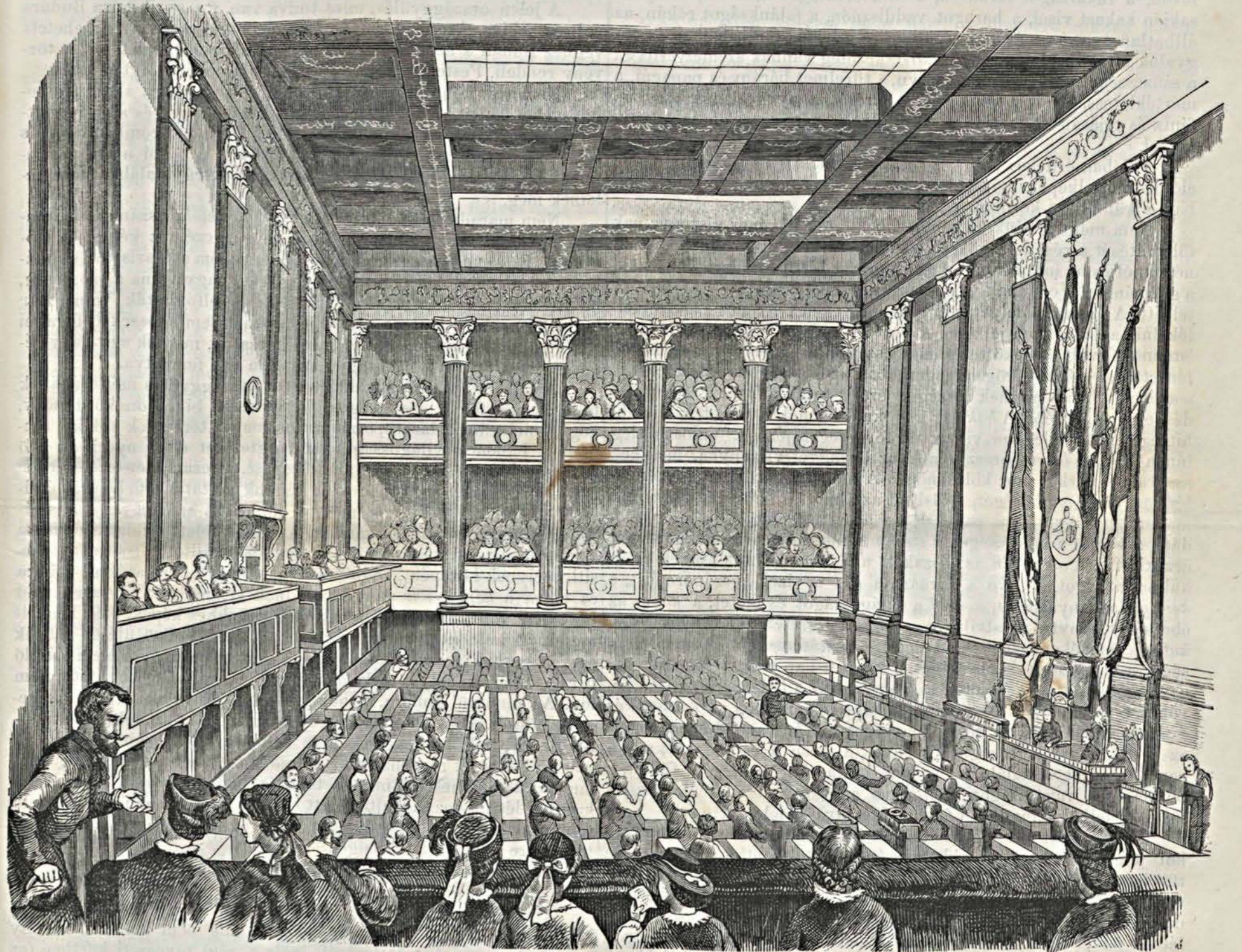
Kir. 2, 9-re való vonatkozással az urnak kettős szellemét, a méhkas például 16, 24. szerint az ékesszólást, a szarvorru a Krisztust. (Luk. 1, 69), a halak általában a keresztényeket (Máté 4, 19), a bárány a szenvedő és győző Krisztust (Ján. 1, 29), a juhok a Jézus tanítványait (Luk. 10, 3), a kigyó vagy sárkány az ördögöt (Jel. 12), a galamb a szentlelket (Mát. 3, 16), a kos a békéltetőt jelzik (Móz. 16, 5).

Ezen bibliai jelképzés a régi keresztény műemlékeken, jelesül sírköveken használtatott, még pedig oly terjedelemben, hogy a Megváltó egyedül mintegy 92 jelkép alatt fordul elő. Egyébként a régi keresztény műábrázolatokon következő állatok láthatók: a *hangya*, mint a szorgalom képe, a *halak*, mint a keresztények jegye,

Utóbbi állításunk bizonyosságául tekintjük meg a Sz.-Denisi apát-ság apró tornyain létező 30 szobrot, melyek részint állatokat, részint állat és emberből összeállított korcsokat ábrázolnak. Előző itt a *majom*, mely a gunynak, haragnak és fajtalanságnak, a *nadály*, mely a mértékletlenségnek és kicsapongó szenvedélyeknek, a *bak*, mely a szemtelenségnek és heves fajtalanságnak, a *centaurus*, mely a szerfölötti fajtalanságnak és házasságtörésnek, a *szamár*, mely a lomhaságnak, tudatlanságnak, ostoba gögnök s az érzékek szellem fölötti győzelmének jelképe. A *parás halak* az igazakat és kiválasztottakat, a *pikkelyesek* a megtérésre hajlandó bűnösöket, a *pikkelytelenek* és *paratlanok* a földi javak szeretetével teljes bűnösöket, a *hagylós* és *paizsos halak* a szellemi vakokat, a *röpülő halak* a kő-

Képek a hazai népeletről: IV. Tiszadobi juhász. (Sterio rajza után.)

A képviselőház ülésterme a nemzeti Múzeumban.

a *kakas*, mint az éberség jele, a juhok, mint a keresztények nyájának érzékítése, az *orszlán* és *ökör*, mint Krisztusnak, az apostoloknak, s általában a hit tanítóinak és hirdetőinek jelképe, a *pelikán* mint az emberiségért magát feláldozó üdveztőnek, a *páva*, mint a halhatlanságnak, a *lovak*, mint a testről megszabadult léleknek, a *fénis*, mint a feltámadásnak jelképe, a *hólló*, mint a vétkek képe, mely kiröpül és többé vissza nem fogadtatik. A *kigyó* ritkán jelzi az okosságot, hanem többnyire az ördögöt, a *galamb* az ártatlanságot és jámborságot, a szentlelket, Krisztust, az apostolokat, kegyes keresztények közönségét, s általában az erényt személyesíti. A madarak általában a vértanúk ég felé röpiülő lelkeit jelentik. A későbbi korban ezen műpéldázat az erények és vétkek személyesítésére is átvitetett.

nyörgés által fölemelkedett lelkeket jelentik. A *denevér* a képmutatás és a makacs szellemi vakságot, a *béka*, a fajtalanságot, gyalázatot, feceséget, haragot és eretnkséget, a *róka* a zsebelést, ravaszságot és tolvajlást, a *nyul* az irás betűihez ragaszkodást, a *sáska* a fajtalanságot, gögöt és eretnkséget, a *tyúk* az erényekben szegénységet, a *kutya* az ördögöt és a pokol szellemeit, a gyűlölséget, irigységet, haragot, fukarságot, falánkságot, csüggettséget az Istennel és halállal nem gondolást képviseli. A *hiéna* alatt a kapzsiság, rágalom s az erkölcsök állhatlansága, a *teve* alatt a gög, ostobaság, család, képmutatás, a szentségek megfertőzése és a harag rejtjezik. A *macska* hizelgést, konokságot, röstséget, függetlenségi ösztönt, a *varangy* gögöt és gyalázatot, az *orszlán* a gonosz-nak uralkodó hatalmát és erőszakos szenvedélyeket, a *lót* dacossá-

got és fajtalanyságot, személyesit. A *patkány* a jó iznek, az *emediszno* a rossz termékenységének, a *disznó* az aljasságnak, fajtalanyságnak és szellemi hálátlanságnak, a *bika* a gögnek, függetlenségi ösztönnek s az ifjúság fajtalan életének jele. A *tűzök* a kétszínűséget, dicsekvést és kielégíthetlen falánkságot, a *kos* a versenységét, harc-vágyat és bárgyn daczot, a *farkas* a fortélyos orzást, a kielégíthetlenséget, a *gyík* a büszkeséget és fajtalanyságot jelzi.

Hasonló jelképeket lelünk a kifestésekkel ellátott középkori iratokon és festett üvegeken. Ide tartozik péld. a regensburgi fejedelmi tereben látható himzett szőnyeg a 14-ik századból, mely a vétkeket különböző állatokon lovagolva ábrázolja: a kevélységet lovon, a fukarságot farkason, a szűztlenséget medvében, mely sarkán kakast visel, a haragot vaddisznón, a falánkságot rókan, az állhatlanságot számaron, a gyűlölséget sárkányon. Ellenben az anyagok által vezetett erények következőleg vannak személyesítve: a szűzességet galamb és orrszarvu, a türelmet bárány és papagáj, a mértékletességet egy tűzben levő bárány, a nyugtalanságot gem, fénix és tojásán ülő kotlós, a szeretetet nőstényoroszlán az ő kilykeivel.

Valóban érdekes volna, a remekműveken s a költők műveiben előforduló jelképeket vizsgálni Európának minden tartományai-ban, a különböző korokon keresztül.

Nem mellőzhetjük az ismertebb állatok jelképes viszonyainak fölemelését a régi görögök és rómaiaknál, valamint némely éjszaki népekénél és az indusoknál. A *sas* a görög hitregetanban Zeusznak, a germánban Wodánnak volt kisérője, s királyságot és csatapiaczot jelzett. A *hangya*, melyet görög képműveken Cereshez szokás mellékelni, a szorgalom jelképe. A *medve*, mely neve miatt Artémisz istennővel volt összekötődésben, északon a mennyörgő égrét jelentette. A *méh* a görög hitregetanban az édességnek, tápláléknak, s a mennyiben a méznek részegítő erő is tulajdonítottatik, a lelkesedésnek volt jelképe. A *bak* a görögöknek termékenységét, az éjszaki hitregetanban ellenben vihart és förgeteget jelzett. Valószínűleg innen hozták őt a keresztények az ördöggel viszonyba, melynek szarvait és farkát oda kölesönözte. A *tücsök* a görögöknek az ének-lést, a *gyík* a naphőséget, a jóslást, az álmodt és halált, a *jegér* (jégmadár) a tengert és a panaszt, a *sarka* a fecsegést és mocskolódást, a *bagoly* a bölcseséget, a *szamár* a nemzést és termékenységet érzékítette. A *denevér* az éjszakát, a *légy* a szemtelenséget és alkalmatlanságot, a *béka* a tavaszt, a *lúd* a vizet és szaporodást, a *keselyű* az anyaiságot, a *vízifő* a világosságot és életet, a *kakas* az éberséget, fényt s az alvilágot, a *nyúl* a szeretetet és tenyészést, a *kutya* a termékenységét és az életet, a tisztatlanságot és szemtelenséget, a vadászatot és éberséget, a *bogár* a nap mozgását, a *macska* a világosságot és az életet, a *tengeri nyúl* a halált jelentette. Továbbá a *varjú*, mint a szűznek jelképe jelenik meg. A *krokodil* a *vizló*, a Nilust, tehát a termékenységet, a *tehén* a szülést és életet, az *oroszlán* a világosságot és életet, a *páva* a csillagokat, a *ló* a napot, a vizet, a halált és a nemesi állapotot, a *gyík* a földet, a bölcseséget, ravaszságot, a *pillangó* a lelket, a *madár* általában a szelet, a felhőket, az igéző éneket, s a tavaszt jelentette stb.

Másként áll a dolog az állatjelvényekkel az arab irodalomban, hol jelesül azoknak tulajdonai vétetnek tekintetbe. Így a *teve* a türelemnek és jólétnek, a *ló* a vitéségnek és gyorsaságnak, a *szamár* a békétirésnek és bőségnak, az *ösvér* a fővénységnek és dacznak, az *elefánt* az éleselműségnek, a *juh* a nyugalomnak és jólétnek jelvénye. A *macska* a fenhéjazást, az *oroszlán* a méltóságot, a *hiúz* az életet, a *leopárd* a tudatlanságot, a *farkas* az izlést, a *róka* a bohókodást, a *majom* a paráznságot, a *sas* a szépet és az értelmet, a *kakas* a vigyázóságot, a *keselyű* a jót, a *sólyom* a műveltséget, a *páva* a szépséget és szerelmet, a *hattyu* a szép fehér színt, a *bagoly* a pusztulást, a *holló* az előrelátást, a *lúd* a szerencsétlenséget képviseli.

De avagy magunk is nem hasonló jelképekül használjuk-e az állatokat? Hiszen nekünk a *sas* éles látást és minden nemes, a *hangya* szorgalmat, a *medve* munkásságot és durvaságot, a *méh* szerénységét és háziaságot, a *gyík* vidámságot, a *sarka* fecsegést és tojáságot, *bagoly* észlelyességet és álnokságot, a *hal* élenkséget, a *denevér* fénykerülő alatomosságát, a *légy* arczátlanságot, a *róka* ravaszságot, a *lúd* ostobaságot, a *keselyű* bívágyat, a *kakas* éberséget, a *tyúk* anyaiságot, a *gem* gyorsaságot jelent. A *kutya* nem a hűségnek, a *macska* nem az álnokságnak és hizelgésnek, a *daru*

nem az önelégyültégnek, a *kakuk* nem az ivadék megvetésének, a *hiúz* nem az éleslátásnak képe-e? Az *egér* fűrgének, az *özet* szelidnek, a *pávát* felfuvalkodottnak, a *zenét* szép énekesnek, a *hollót* meggondoltnak és eszélyesnek tartjuk, s általuk a mondott tulajdonokat jeljük. A *ló* nálunk gyorsaságot és minden nemes jelent; a *gyík* az álnokságot, a *pillangó* a változékonyságot és külszin utáni kapkodást, a *morha* a szorgalmat, de egyszersmind az ostobaságot is, a *veréb* a feslettséget, a *galamb* a szűzességet, a *farkas* a kielégíthetlenséget, a *kecske* a pajzanságot képviseli stb.

Dr. S. J.

A képviselőház ülésterme a Nemzeti Múzeumban.

A jelen országgyűlés, mint tudva van, f. é. april 2-ára Budára volt összehívva. Azonban csupán az ünnepélyes megnyitást mehetett véghez Budán s az országgyűlési tanácskozások, mint azt a törvény rendel, Pesten vették kezdetüket s azóta itt folytatottak.

Nem volt könnyű dolog, Pesten a tanácskozásra alkalmas helyiségeket kapni. A főváros egykori díszé, a nagy és szép redut-terem a hozzávaló helyiségekkel együtt, 1849. óta romban hever s egy része csak tavasz óta kezd újra épülni; a többi nyilvános teremek oly kicsinyek, hogy a kívánt célnak egyáltalában nem felelnek meg.

Nem maradt egyéb hátra, mint a *képviselőház* számára a Nemzeti Múzeum díszteremét foglalni el s a célhoz képest átáramítani. E terem is szűk ugyan, mert benne sem a képviselők számához képest nincs elég tér (akkor meg épen nagy volna a szorosság, ha Erdély és Horvátország képviselői is elfoglalták volna már helyeiket); sem a hallgatóság teljes számát sem képesek befogadni a két oldalon elnyúló, szűkre mért karzatok, miknek egy nagy része mindenkor a felsőház tagjai számára van fenntartva.

Azonban a terem igen díszes és az országgyűlés méltóságának teljesen megfelelő. Sajátságos, jó hatással bír azon körülmény, hogy e márvány falazatu, oszloptos, magas teremnek ablakai nincsenek, hanem a világosságot az üvegteret által nyeri. Az idő rövidségéhez s a tér viszonyaihoz képest, a terem elég célszerűen is lön elrendezve. Mint mellékelt képünk mutatja, a fő bejárás átellenében van az *elnöki szék*, melytől jobbra és balra a *jegyzők*, s távolabb a *gyorsírók* üléséi vannak. Az elnök felett a falat a nemzeti czimer s nemzeti zászlókból ügyesen összeállított díszítmény ékesíti, melynek közepén „1848“ olvasható. Az elnöki széktől jobbra és balra a *képviselők* padjai vonulnak el, melyek egyszerű zöld posztóval vannak bevonva s a körülményekhez képest elég kényelmesek. Az elnöktől balra, a negyedik pad szélső ülésén látszik egy gyászszal bevont s koszorúval díszített hely, gr. Teleki László üresen hagyott helye, mely az egész ülészak alatt betöltetni nem fog. Az elnöktől jobbra, a ház közepe táján választotta Deák Ferencz ülését. Rajzunkon épen rajta van most a szónoklat sora. — Az elnöki szék átellenében, a fő bementi ajtótól jobbra és balra, van a hírlapírók rögtönzött kis karzata, melyben az ülés mégis valamivel kényelmesebb mint a feljárás, mely igen emlékeztet a kakasülők létrájához. A főajtó felett egy óra mutatja az időt. A terem többi oldalát a hallgatóság karzatai foglalják el; az alsóbb sor többnyire a hölgyeknek engedtetik át.

A *felsőház* tagjai mint tudva van, a pesti Lloyd teremében üléseznek. Legközelebbi alkalommal ez ülés rajzát is hozandjuk.

Nem tudni, meddig tart az országgyűlés. Annyit meg kell itt említenünk, hogy Pest városa még mindig nem mondott le egy *ideiglenes országház* építéséről, mely a régi fűvészeti kertben (az országúton), rövid idő alatt, aránylag kevés költséggel lenne felépítendő.

Sőt van egy régi terv is, a gr. Széchenyi István által külföldi építészek által készített terv egy állandó országházra, mely a szép Ujjpaczra volt szánva. E terv kissé el van most felejtve, de jó lesz emléket fölleveníteni, — rajzát szintén közlendjük.

XVII. századból magyar nyelvtörédek.

Nem régen szerencsém volt, a XVII. század első felében magyar nyelven írt, négy darab eredeti okirat, ezek közt Rákóczy Györgynek 1630-ik évi december 19-ről költ sajtókezű levelére is akadni: honfui kötelességem tartom tehát ezeket, az eredetiekben használt helyesírásnak megtartása mellett, e becses lapban, mely mint az ilyfélének is, legegyszerűbb közlege, s erre tapasztalatunk szerint, szívesen tért enged, közleni:

I.

Ao 1604. 18 die Marty: En Vaswarmegey feő szolga Biro Bolla Gergely, iöttem Simönyban valaminemő föld es öröksegh osztany, ugymintth Haias Andras Uram, es Haias Pal leany keözött.

Haias Andras Vram szamara valo földek: Ugyan azon telekben az pintze likra iaro, esetth egy hold. Ismegh masodik az pusztá veghen. Ismegh az Delre iaroban egy hold. Ismegh az víz vögyre iaroba, avagi az Kisfaludi kerthe allya egy hold.

Ismegh ugian azon Kisfaludj hoszszuba azon innen egy hold. Ismegh az Inthay Gyalogh uthban, Haias Istvan földé melletth egy hold.

Az sze bokor domian ide föl egy hold. Ismegh az Kisfaludi alol keth hold vagion, azért az al szelről valoth veszem.

Ismegh az Kisfaludi hoszszun fölyül ottis egy hold az also. Ugian azon szerbe (talán sorba) ismegh egy hold, fölyül. Kisfalud melletth alol egy hold.

Ismegh az meggyes Alath egy hold ottis. A Seghen valo egy hold.

Ismegh az Sythke völgyön az gyalogh othon fölyül mas fel hold.

Ismegh az Pokol fanal is mas fel hold. Az Curianak haz helnek eseth fölleőlől Haias Andras vramnak. Atta be Haias Andras Vram keszet saaz forinth kötel alath, ugi minth az szolga Byronak Bolla Gergelnek, maga szabad akaratia szerenth, ily ok alath, hagi ha ugimond, valamelikünk megh maseytanaia ezt az osztalth, egy Byronak ereye althal meghvehesek azt az saaz forintoth, ha egyeből nem, Jozsaga elfoglalasa szerintis az Ispan althal, erette.

(P. H.) Neste Aszson Haias Pal leanya es Haias Andras. Ezen okmány, az annak költe korábani helyes kiejtéshez szigoruan alkalmazott igen szabályszerű helyesírás miatt, mely az egész okiratban nagy következetességgel megtartott, ha e tekintetben, az alább foglalt, s 26 évvel később költ Rákóczy-féle levéllel összehasonlítottatik, — érdekelt nyújt; mert benne a betűk (az egyetlen „keszet“ szó kivételével: melyben z helyett sz kerül elő) a szóhangzat tökéletes kifejezéséhez egészen helyesen alkalmazvák, ugyanis: s, sz-től, továbbá z, sz-től megkülönböztethető, ugyszintén u, ü-től, o, ö-, vagy ő-től, mely két utóbbi mindenütt hangszíjgyekkel, és a gy is nem mindenütt g-vel; hanem gy-nal is írva van, — holott ezen, a betűk hangzatára, illetőleg hangsúlyára vonatkozó különböztetések, a Rákóczy-féle levélben nem mindig láthatók.

De tiszta magyarsága miatt is érdekes: minthogy benne az egyetlen „Curia“ szón kívül, mindamellett, hogy befejezése jogerősítés körüli egyez-

II.

Czim: Az en szerelmes Atiamfanak Lo vanfi Susannanak ad issek

Az ur isten edesem szent fianak érdemeert minden jokkal algion meg benneteket en Istennek Hala mostis jo egesseghen vagiok, Ide ez este juttem vala, Innet im ezennel meg indulok ma gialuban Halok, Holnap isten aldomasabol Colosvarra megiek im most menenek el az Colosvariak ide futtek volt előmben kőszöntőni es hini, istennek Hala edesem ide mindenek jol vadnak kedvesen varnak bennunket, Colosvarrolis irok edesem, en az akarnam bar giakrabban irnal de vagion mar egy Hete nem vettem leveledet, azért edesem ir giakorta, az kis doctor Scultetus most ju volt az portarol, porumboknal meg ölte az ketseg az Hog az fejedelem azon ölette volna meg, kin az orsag igen meg Indult ki akarok keresni, kinek halala kar, kerlek edesem ir giakorta adgia az ur isten lathassuk egesseghen egy mast Amen.

Datum Banfi Huniad 19 die Decembris Anno 1660

Az te szerelmes Vrad Rakocy Giorgi s. k.

E levél, — melynek nagyobbacska betűi, az akkori spanyol írás betűi alakjához nagyon hasonlítanak, — egy iv első oldalára, és csak a költe és aláírás a második oldalra van írva, s ugylátszik, borítékkal ellátva, de söt bepecsételve sem volt; mert a hosszúkás nyolcezszögű gyűrűpecsét, mely 5 1/2 vonal magas, és 4 vonal széles, a tisztán maradt második félv baloldala alsó részéről felhajtott nyolczadnak közepére nyomva, e nyolczad pedig a lap többi részéhez, egyszerűen, s alkalmasint csak, hogy a felhajtás állandósíttassék, pecsétviaszszal odaragasztva van.

Magát a pecsétet illetőleg, ha kicsiny voltát szem elől nem tévesztjük, említetlenül hagyni nem lehet: hogy metszésének finomsága, és az idom tökéletessége, bizony a mostani hornyászok és pecsétmetszőknek is, nemcsak nem szűgyenére; de söt dícséretére válnék, legfőképp ha megemlítjük azt is, hogy a RÁKOCZY GEORGIUS név, mely a családnevezés és a pecsét két szélső aloldalán előkerül, mindamellett, hogy latin nagy betűkkel véve van, és e betűk három pontnál nem magasabbak, tehát csak oly kis alaknak, mint a mostani 10 ftos bankjegyeken látható „tiz forint“ szavakbani kis betűk, — mégis tökéletesen olvashatók.

Hradeczki Antal, ügyvéd.

T Á R H Á Z.

A Budán építendő magyar népszínház.

(Felhívás a magyar közönséghez.)

A hazai lapokban többször érintett eszme, úgy látszik, komoly valóslás küszöbén áll. Ős Buda magyar színészetének ügyét a városi tanács és polgárság karolta fel s ezek kebléből alakult azon bizottmány, mely a budai népszínház pénzügyeit intézdi. Egy hatalmas lépés ez, nemzeti művelődésünk terén, melyet örömmel üdvözlünk. Lapjaink közölték Molnár György színigazgató e tárgyú programját, most pedig olvasóink szives figyelmébe ajánljuk azon sorokat, melyeket a nevezett népszínház alapítását segélyző bizottmány elnöke s tagjai intéztek e lapok szerkesztőségéhez. A levél így hangzik:

„T. cz. szerkesztőség. Hazai színészetünk születését ősi fészkekben Budán egyedül lelkes honfiaink kegyeletének s pártfogásának köszönhetvén, annak újbóli meghonosítását csak ez uton remélheti eszközölhetének.

„A népszínház legjobb iskolája és terjesztője lévén a magyar nyelvnek, a nyelv pedig hatalmas befolyást gyakorolván nemzetiségünk és nemzetünk erősödésére, — hazafiai kötelesség, azt Budán hazánk anyavárosában, hol az anyai évek óta nélkülözöttetik, — ismét meglepíteni.

„Jól esik, édes nemzeti nyelvünket a budai nyári szinkörben magyar színészeink ajkáról újból hangoztatni hallanunk, kik alkalmas helyiség hiánya miatt az ottani szinkört vevén igénybe, kénytelenitettek az ideiglenesen átengedett helyiség használatáért a német színház bérlőjével fele felevelmüket megosztani, — e körülmény, a szép reményű sikerrel működő s Molnár György egyik legjobb hírből álló színigazgató vezetése alatt álló

társaságra annyira nyomasztólag hat, hogy megfeszített igyekezet és szorgalom mellett sem képes magát önjerejéből fenntartani.

„Alolított bizottmány nemzetiségünket közel érdeklő azon szándékból alakult, hogy a magyar színészetet Budán, — hol is anyanyelvünk gyarapítására nélkülözhetetlenül szükség van. — Molnár György igazgatósága alatt önállóan meglepítse, s a közöhsajtás folytán a lánchíd mellett egy **népszínház** építésében az említett igazgatót elősegítse.

„Ezen szándék létesítését azonban csak úgy véli a bizottmány elérhetni, ha a lelkes hazafiak s testületek pártfogó támogatását megnyerni sikerülend.

„E végből a tisztelt szerkesztőséghez, mely hazafiai áldozatkészségének minden alkalommal kitünő jeleit adá, azon honfui kéréssel járunk, hogy a fennebbi cél elérésére a bizottmány alulirt elnökekhez Budára küldendő s ez által nyugtatványozandó segélyzési adakozást gyűjteni, jelen megkeresvényünket, habár kivonatilag, valamint a később e tárgyban ugy az alolított bizottmány által beküldendő, mint a többi hazai lapok által közölt kedvező értesítéseket becses lapjába felvenni méltóztatassék.

„Kelt Budán, Szentiván-hava 12-én 1861.

A budai magyar népszínház alapítását segélyző bizottmány elnöke: *Aldassy Antal*, budavárosi főkapitány. *Kunhegyi Kamill*, budavárosi tanácsnok. *Fésüs György*, bizottmányi tag. *Lippert József*, ügyvéd.

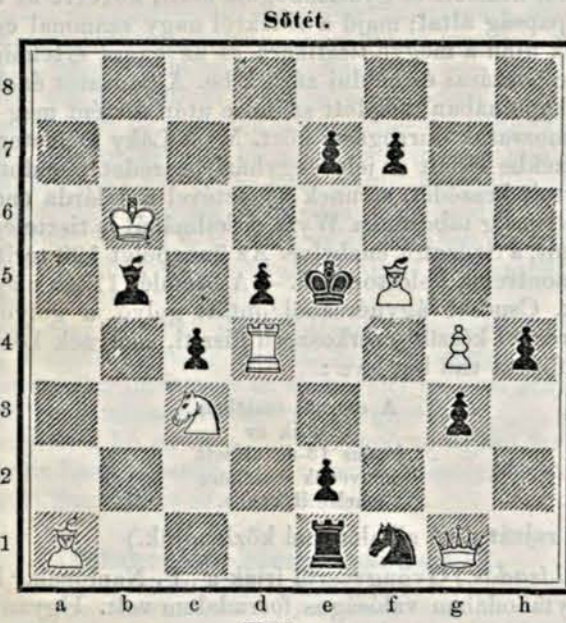
Midőn e felhívást közzéteszszük s reá t. olvasóink figyelmét felhívjuk, biztat a remény, hogy a Vasárnapi Ujság közönsége, mely daczára a nyomasztó anyagi viszonyoknak, a hazai és jótékony czélok fölségelésére mindenkor örömet beküldé hozzáik ál-

A magyar Akademia palotája.

+ (Az Akademia) kinevezte azon bizottság tagjait, melynek véleménye az igazg. tanács építészeti bizottsága (a két akad. elnök és gr. Károlyi

SAKKJÁTEK.

78-ik sz. feladvány. — Weisz A. J. tanártól (Budán).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 73-ik sz. feladvány megfejtése.

- (Rothfeld Józseftől.)
- Világos.** **Sötét.**
- 1) V e 8 - e 7 : † H f 4 - e 6
 - 2) H d 2 - f 3 : † H d 4 - f 3 :
 - 3) d 3 - d 4 † H f 3 - d 4 :
 - 4) f 2 - f 4 †

Helyesen fejtették meg. Balaton-Boglár: Bányai Herminia. — Lessen: báró Meszéna István. — Pesten: báró Balassa István. — Kis-Kürtösön: Csemiczky Károly. — B.-Ujváros: Kovács Lajos. — Monokon: Skvór Antal. — Szent-Mihályon: Szalay Sándor. — Veszprémben: Fulop József. — Bodrog Keresztúron: Olesváry Imre. — Gyula-Fehérvártól: Horváth Lajos.

Rövid értesítések. Buda: W. A. J. Nagybecsü küldeményét igen nagy köszönettel vettük; szives közreműködését továbbra is kérjük. Tanácsút követni fogjuk. — Parabuty: R. J. A legújabb beküldött feladványt mielőbb közölni fogjuk. — Monok: S. A. Az állás már nem jut eszünkbe. Ha ön most kijavítva hibátlannak tartja, szives beküldését még egyszer kérjük. — Bécs: G. S. A 71. sz. f. csak egy féleképpen fejtethető meg. — Sz.-Mihály: Sz. S. A négy lépésnek igen szép al-megfejtése van. A három lépés igen igen kedves, de kérdjük eredeti-e? — S.-Patak: Sz. M. A leírásba hibának kellett becsúszni, mert így első lépésre mat. — Sz.-Fehérvár: A legújabb, három lépésre megfejtethető. Talán lehetne rajta segíteni!

Színházi napló.

Péntek, jun. 14. Először: „A trónvesztett.“ 100 aranyval jutalmazott eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Szigligeti. Most egészen más világot élünk, hogysem egy pályadíjt nyert színművet nagy eseménynek tekinthetünk, mint ez régebben történt, a midőn a most már tárczavesztett (ad notam „trónvesztett“) Bach még oda fönn az ugorkafa tetején kis istennek képzelgette magát. A lapok futólag most is megemlítették ugyan a pályanyertes művet, de nem is hederített rá senki; a mi nem is esodálható oly időben, midőn „trónvesztett“ nemcsak a színpadon, de az életben is láthatunk. Ily viszonyok közt jelent meg előtünk a 100 arany utóköltéssel ellátott „Trónvesztett“. A darab tárgya a magyar történelemből van merítve, hőse a nyugtalan véri, gyenge jellemű Salamon király, ki a Géza és László hercegekkel történt czivakodása folytán elveszté koronáját, s számos viszonyosság után végre mint bűnbánó remete halt meg valahol a Bakonyban, a mint ez szépen meg van írva Jókai magyar történelmében is. A darab szomorujátékának van czimezve, de e czímet csak azért érdemli meg, mert biz az tagadhatatlanul szomorú dolog, ha egy királynak végre bűnbánó remetévé kell lennie. Ha azonban csak ennyi kívántatnék meg a szomorujátéktól, akkor bizást lehetne annak tárgyát választani Bachot is, és ékes kadenecziákban meg lehetne írni, hogy az egykor mindenható miniszter a piünkösi processióban Romában *mezitláb* vett részt, sőt követségi állomásáról végkép lemondva klastromba akar menni, tehát körülbelől bűnbánó vezeklést tart, mint Salamon, a mi ugyan dicséretes keresztyéni erény, de tragikum még akkor sem volna benne, ha például az excellentiss exminiszter diszfrakcja helyett szörzsákokat ölt vala magára és fejét is meghinté hamuval. Különbön pedig a darab elég ügyesen van írva, a mit Szigligetiről előre is bizást fölvehettünk. Csak azt az egyet sajnáljuk, hogy az egész műből nem tűnt

György) által, midőn az Akademia épületének tervei fölött határozand, meg-hallgatandó lesz. E bizottság tagjai: Kubinyi Ferencz, Feszt Vilmos, Hollán Ernő, Ipolyi Arnold, Barabás Miklós, Szabó József, Toldy Ferencz, Tóth Lőrincz és Hunfalvy Pál.

ki, ha vajjon Salamon király feliratos vagy határozatos volt-e s vajjon felelős magyar miniszteriumot kívánt-e, vagy municipális kormányt? mert ez a darab sikerére nézve döntő körülmény leendett. Hogy Salamon sem igen szívelhette a németet, arra nézve semmi kétségünk sem lehet, mert ő maga egyszer így fenyegetőzött: „Jaj neked, német, ha még egyszer találkozom veled!“ Szerencse, hogy Salamon e fenyegetés után remetévé lett, mert különben, tudja Isten, még mi nem történhetett volna, talán még a Reichsrathot is szétgrasztja haragja nagy voltában. — Salamont Egressy, anyját Jókainé, nejét Szigligeti Anna, Gézát Feleki, Lászlót Lendvai, Videt Tóth József, Henrik császárt, kiro Salamon, a mint fönebb láttuk, ugy rájlesztett, Komáromy személyesíté. Az előadás általában jól ment, de közönség több is lehetett volna. A szerzőt egy párszor kitapsolták, valamint a főbb szereplőket is.

Szombat, jun. 15. *Mizsei Mari* k. a. második vendégjátékául: „Lammermoori Lucia“. Opera 3 felv. Zenéjét írta Donizetti.
Vasárnap, jun. 16. „A két Barcsay.“ Eredeti dráma 4 szakaszban. Irta b. Jósika Miklós.
Hétfő, jun. 17. Másodsor: „A trónvesztett.“ Eredeti szomorujáték 5 felv. Irta Szigligeti.
Kedd, jun. 18. „Rigoletto.“ Opera 4 felv. Verdittől.
Szerda, jun. 19. Új szereposztással először: „Nem mind arany, a mi fénylik.“ Vigjáték 3 felv. Írták Thomas és Morton; fordította Csepreghy.
Csütörtök, jun. 20. „Ernani“. Opera 4 felv. Zenéje Verdittől.

Szerkesztői mondanivaló.

5676. **Belényes-Ujlak.** B. P. Ugy volt, a mint ön sejtette. Régen ki volt jelölve, de a kézirat-halmaz között eltévedt. Hiszszük, hogy azért még nem késett el.
5677. **Pápa.** Szigeti Szabó E. A kérdéses 1 ft. nem érkezett ide. (Kiadó htv.)
5678. **Doboz.** K. O. J. Mindkét lapunk f. é. 18-ik száma annyira elfogyott, hogy hirmondónak sem maradt belőle. Kiadónkatulunk ígértét bírjuk, hogy mindent el fog követni egy ily szám visszaszerzésére, melyet rögön elküldend. Igen sajnáljuk, hogy épen lapjaink oly buzugó és há olvasónja irányában nem áll hatalmunkban, szolgáltatás-ségünket kimutatni. A számk annak idejében rendszeren elküldettek.
5679. **Pozsony.** H. Ernő. Ajánljuk szives figyelmébe előbbi mondanivalónkat, — sajnálkozásunkkal együtt.
5680. **Vaskoh.** Ima. A közölt tény elég embertelen, de magánügyi természetét fogva nem nyilvános közvéleményre való.
5681. **Nagy-Körös.** Sz. E. Ismernünk kellene a költeményt s az állított előírditést, hogy a közölt „óvás“ fontosságát belássuk. A kérdéses könyvnek híret sem hallottuk. Más módot ajánlanak a helyreigazításra, p. o. a hallgatást, vagy pedig a költeménynek újabb kiadását, — kellő észrevetellekkel.
5682. **V.-Hidvég.** S. I. Az ajánlatot szivesen fogadtuk. A közölhetőt mindig örömmel közöljük.
5683. **Arad.** Cs. J. Jövő alkalommal. Előbbi levelei, melyeket említ, nem érkeztek hozzánk.
5684. **Tornos.** V. P. Olvastuk a rövid megjegyzést; szeretnők a véleményt bővebben indokolva látni, hogy közölhetők. Az arczképek legtöbb esetben dicséretesen kiállják a versenyt bármely külföldi vállallattal. Már máskor magyaráztuk, hogy a lithographia csak csekélyebb számú példányokból álló vállallatnál alkalmazható. Jó fámetszés többet ér és alkalmasabb minden más készítménynél.

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholik. és Prot. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet nyug.	
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.
Junius			Junius (6)		Tham.		
23 Vasár.	F 5 Szidonia	F 4 Szidi	11 A Pánk.	4 5 7 59 15	Aspáz.	8 58 4 34	
24 Hétfő	Kor. János	Iván	12 Pánk. h.	4 5 7 59 16		9 31 5 50	
25 Kedd	Prosper püsp	Eulog	13 Pánk. k.	4 6 7 59 17	Bjt. t.	9 58 7 5	
26 Szerda	János és Pál	Ján. Pál	14 Elizus pr	4 6 7 59 18	ostr.	10 18 8 19	
27 Csütör.	László kir.	László k	15 Amos	4 7 7 59 19		10 37 9 20	
28 Péntek	Leo pápa †	Arszlán	16 Tichon	4 7 7 59 20	Athal.	10 54 10 36	
29 Szomb.	Peter és Pal	Pet.Pál	17 Bertal.	4 8 7 58 21	41. S.	11 12 11 43	

TARTALOM.

Dobozozó honvéd-síremlék terve (képpel). — Hármás párviald. Bartók Gábor. — Ottó, Apor váriban. Medgyes Lajos. — Az állatok, mint jelképek. Dr. S. J. — Képek a hazai népeletről (kép). — A képviselőház ülésterme a Nemzeti Múzeumban (képpel). — XVII. századból magyar nyelv töredékek. Hraboski Antal. — Tárház: A Budán építendő magyar népszínház. — Irodalom és művészet. Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedés. — Teleki-gyászünnepek. — Közintézetek, egyletek. Balesetek, elemi csapások. Közlekedés. Mi újság? A magyar Akademia palotája. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert: (lak. magyar-utca 1. sz.)

Melléklet: Előfizetési felhívás a „Hirmondó“ új politikai néplap, s a „Növilág“ 1861. évi július—decemberi folyamára.

Pest, junius 30-án 1861.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félére 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. újpénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 3. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Bodola Sámuel, erdélyi reform. püspök.

Testvérházánk Erdély, becsületben és köztiszteletben meg-öszült helvét hitvallású püspökének képét veszik ezuttal olvasóink, azon férfit, kinek 7 tizedre terjedő munkás életfolyamát rendü-letlen vállások hit, apostoli buzgóság, catói szigor és magyar nyilt-ság jellemzik. Életének legnagyobb részét tanári hivatalban tölt-vén, érdemei e téren legfényesebbek, s a kik tanítványai voltak, bevallják, hogy tanmodora bibliai egyszerűséggel, nagy könnyü-séggel és tisztasággal párosult. A kedvező eredményről tanuskod-ik Erdély ref. papságának képzettsége, melynek nagyrészt ő ne-velte pappá.

Az erdélyi reformált egyház mostani legfőbb tisztviselője, Zágoni Bodola Sámuel született 1790-ben december 10-én Erdély-ben Székely-Udvarhely városában. Édesatyját, ki az ottani ref. kollegiumban a bölcsészet és számtan rendes tanára volt, már 6 éves korában elvesztvén, szerető anyja egyedüli gondjaira maradt. Tan-ulását 1803-ig a sz.-udvarhelyi, azután atyai nagybátyja, enyedi tanár és később az erdélyi ref. egyház felejtethlen emlékü derék püspöke, Bodola János, gondviselése alatt, a n.-enyedi ref. kollegiumban kitünő sikerrel folytató, s ez utolsóban be is végzé. 1814-ben a güttingai egye-tembe ment, hol több erdélyi ismer-ösén és barátján kívül Magyarhon-ból Péczeli József későbbi debreczeni tanár, Szoboszlai Pap István piüspök stöbب jeles társaságában foly-tató tanulmányait.

Hazatérte után 1816. tavaszán Kolozsvárt özv. B. Dániel Istvánné, és gr. Toldalagi Lászlóné udvaruk-ban kezdé meg hirdetni az Ur igéjét; innen a következő évben *Héde fá-jára* vitetett, s az 1817. *Dénán* tar-tott zsinat alkalmával felszenteltet-vén, már a következő 1818. év nyara mint a virágzó m.-vásárhelyi egyház fényes állomása pappát üdvözlé. Ek-kor örökre bucsut monda csendes falusi lakának, a szép ismeretü jeles szilárd jellemü férfit innen a tettek terére szölitá végzete.

Alig két év mulva 1820-ban már mint sz.-udvarhelyi theologiai tanárt példás szigorú igazságossággal látjuk ostorozni a fiatalág tét-

lenségét, s másrészlől erős kezekkel zábolázni a kicsapongó szellem szilaj tombolásait, lassan lassan a humanismus elveivel és a tudományok megkedveltetésével nemesebb irányba vezeté azt és igye-kezetét siker koronáza. Jó utra vezeté a jóra való, de rosztul indult ifjui hevet. Udvarhelyi tanársága idejét ma is mint időszakot emlitik, melyben a mindig nemesebb irányu törekvés, haladás és virágzás alapja vetetett meg.

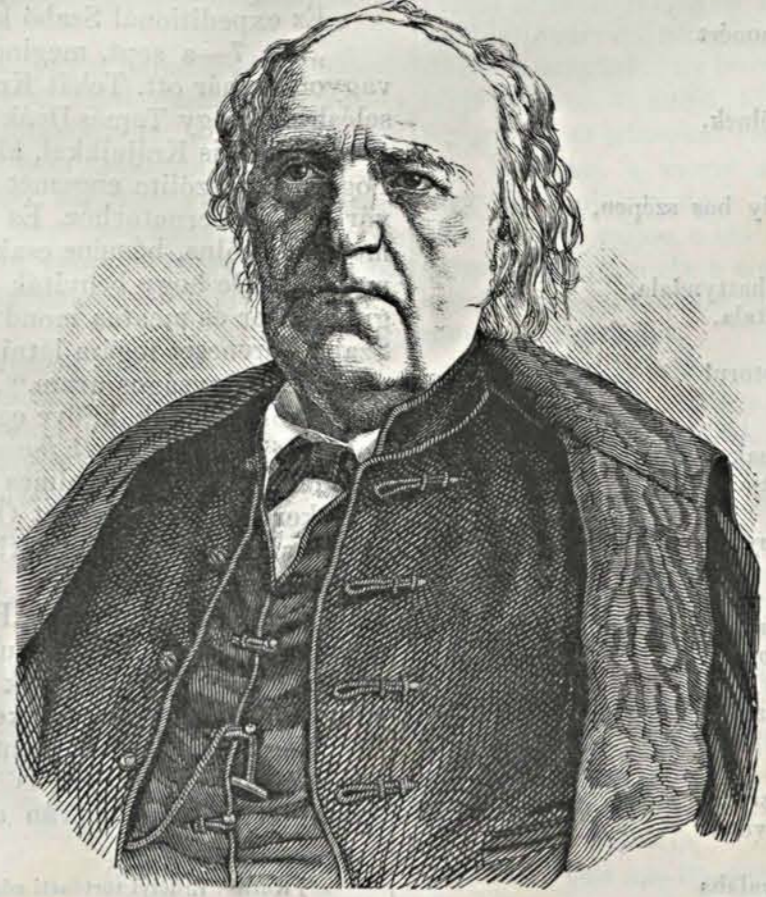
1833-ban udvarhelyi tanárságát a m.-vásárhelyivel cserélte fel. Itt szintén hű maradt elveihöz, kérlelhetlen szigorral és nemes buzdítással munkála az ifjuság javán.

1836-ban az erdélyi egyházi főtanács méltányolva érdemeit a N.Baczonban tartott zsinaton a ref. egyház közfőjegyzőjének vá-lasztá, a püspöki hivatalra lépett Antal János helyébe.

Az 1841-ik évben az egyháztanács új jelét adá méltánylatá-nak, midőn Bodola Sámuel a jeles n.-enyedi ref. kollegiumba tevé-át a theologia tanárának. Itt hasonlat az ifjuság czélszerű nevelése volt vezérelve, s az ellene és rend-szere ellen itt-ott feltornyosuló hullámok mint rendíthetlen szírten meg-törték rajta. 1848-ig működött itt fáradhatlan kitartás és buzgósággal, midőn e gyászemlékü év lángostora elpattanva a n.-enyedi kollegium és a város felett, több tanár polgártár-saival vándorbotot véve kezébe, Kolo-zsvárra menekült családjával, ál-doztatul hagyván minden addigi szer-zeményét.

1849-ben Kolozsvárról M.-Vá-sárhelyre vándorolt mint „honában hontalan“, mig a következő év őszén a főegyház-tanács rendeletéből, — mivel a n.-enyedi kollegium lángok martaléka lett, s ott tanításról szó sem lehetne — másodsor vevé át a vásárhelyi tanárságot. Itt ismét a theológiát tanítá.

1854-ben a zilahi közzsinat ha-tározata folytán a theológiának ed-dig négy kollegiumban tanítása egy helyre öszponosítottván, az ideigle-nesen Kolozsvárt székölő n.-enyedi papnövevényében a theológiát tanítta és tanítja jelenleg is, viven egy-asmind az 1852-ben reabizott püspök-hivatalt is, melyben előde, a

BODOLA SÁMUEL.